

ASPECTE ALE CONTRIBUȚIEI EVREILOR SIONIȘTI DIN ROMÂNIA LA CONSTITUIREA STATULUI ISRAEL

Jeny Ghioc

The aspects of the contribution of Zionism in Romania of the fondation of the Israel State

Abstract: Inside of the Jewish Community in Romania bt the end of 19th century, it registrate a strong attraction of the principles af Zionism and primary objective: the fondation of a Jewish State. With 16 years before the Congress of Basel, in Focsani, was holding the first Congress of Zionist, wich has boosted jewish to emigration in Palestina. 22 families of Moinesti Hebr pioneers of the colonization of Palestine, funding the first colonial base of Rosh Pina. After the Second World War, Romanian Zionists activities contributed by the establishment of Israel and its development.

Keywords: Jewish Community, Zionism, Romanian jewish, Israel, emigration

Evreii din România și-au adus o contribuție remarcabilă la constituirea statului Israel, interesul pentru realizarea acestuia regăsindu-se în cadrul comunităților evreiești încă din secolul al XVIII, influențat fiind într-o mare măsură și de curentul religios al hasidismului¹. Expediția condusă de către marele rabin Haim Thierer din Cernăuți a grupat sute de adepți hasidimi ai rabinului, „emigrarea pe jos a evreilor români” constituind aspectul cel mai original și mai dramatic al marilor emigrări din Europa, cu prilejul căreia a luat naștere o întreagă literatură de specialitate alcătuită din poezii, povestiri, cântece.

În România, ideea emigrării spre Palestina în alte scopuri decât cele religioase a apărut la sfârșitul secolului XIX, comunitatea evreiască din Moinești remarcându-se în acest scop. În cadrul acesteia, pe la 1875 o

---

¹ Hasidismul, a fost un curent inovator al gândirii și vieții comunității evreiești de la sfârșitul sec XVIII, adepții acestui curent considerau că Dumnezeu se regăsește în orice lucru și poate fi atins prin orice act autentic. Pentru acest subiect a se vedea : Moshe Idel, **Hasidism între extaz și magie**, trad. Any Florea, București, Editura Hasefer, 2001; Dabu Napoleon, **Hasidismul. Între peisajul panoramic și cauzele interreligioase**, București, Editura Hasefer, 2005.

societate, „Ishub Eretz Israel”, își propunea să desfășoare activități care să aibă ca finalitate pregătirea pentru emigrarea în Palestina. Odată ajunși în acest teritoriu, declanșând începutul colonizării organizate, cele 22 de familii de coloniști evrei moineșteni vor pune bazele așezării Rosh Pina².

Un eveniment important din istoria sionismului românesc l-a constituit organizarea primului congres al tuturor Uniunilor Sioniste din România pentru colonizarea în Eretz Israel, care s-a desfășurat la Focșani între 30-31 decembrie 1881. Numărul participanților a fost impresionant, 56 de delegați, reprezentanți ai 33 de organizații locale (aceste organizații reprezentau aproximativ 70.000 de activiști, o treime din evreii din România), doi redactori, trei reporteri de la ziare diferite precum și oaspeți de seamă. Acest congres, primul de acest gen desfășurat cu 16 ani înaintea Congresului de la Basel din 1897, a avut o mare influență asupra evreilor din România, desfășurarea sa impulsionând pozitiv mișcarea sionistă în ansamblul ei. Personalități marcante ale Comunității Evreiești s-au aflat în fruntea acestui eveniment extraordinar. Astfel calitatea de Președinte al Congresului îi revenea lui Smuel Pineles din Galați, persoană activă care milita intens pentru colonizarea Palestinei. Ca secretar al Congresului a fost ales David Rintzler, care a compus pentru Hertzfel invitația în limba ebraică de participare la Congres. Rabinului orașului Focșani, Moshe Halevy Goldring i s-a oferit funcția de președinte de onoare. La deschiderea Congresului, a fost intonat pentru prima oară imnul **Hatikva**, imn intonat în orașul Rishon Le Zion în 1883, care ulterior devine imnul statului Israel. Congresul a hotărât că singura soluție pentru rezolvarea problemei evreiești din România, o reprezintă emigrarea în Palestina, colonizarea agricolă a acestui teritoriu, crearea unei vieți noi evreiești. Eveniment important în istoria populației evreiești din România, ecourile Congresului de la Focșani au scos în evidență preocuparea evreimii române pentru rezolvarea problemelor populației evreiești, maturitatea politică la care a ajuns elita evreiască, dorința acesteia de a se pune bazele unui stat al evreilor, prin emigrarea în Palestina. Orașul Focșani nu a fost ales întâmplător ca loc de desfășurare a Congresului, pentru români acesta reprezenta „orașul unirii”, unire la care și-a adus aportul întreaga populație românească. Poporul evreu, având ca model acțiunile unioniste desfășurate de români,

---

² Informații preluate de pe http://www.goisrael.com/Tourism_Eng/Tourist%20Information/Discover%20Israel/Cities/Pages/Rosh-pina.aspx

tenacitatea și spiritul de sacrificiu al acestora, trebuia să lupte la rândul său pentru constituirea statului Israel, pe același teritoriu pe care înaintașii lor au format un stat monoteist. Constituirea unui stat evreiesc era îmbrățișată în 1886 și de către Dimitrie Sturza, care declara într-un interviu la *New York Herald* că, ideea creării unui stat pentru evrei este excepțională. În vederea realizării acestui deziderat s-au constituit pretutindeni societăți sioniste. Societatea sionistă Rimon, fondată la Focșani în 1889 își anunța încă de la început obiectivul fundamental, acela de a înființa în Palestina o așezare agricolă și una industrială, pentru a impulsiona emigrarea spre acel teritoriu și a determina dezvoltarea sa³. Tot la Focșani s-au pus bazele unei biblioteci publice sioniste „Peretz Smolenskin”, pentru a facilita accesul la informație și totodată pentru a răspândi în rândul maselor ideile sioniste. Importanța orașului Focșani în cadrul mișcării sioniste este dovedită și de desfășurarea în 1902 a unui nou congres, care propunea ca obiectiv fundamental pentru sioniștii evrei din România, întărirea și răspândirea „ideei naționale și activității pentru Aliyah în Israel”⁴. Și orașul Galați a fost la rândul său un centru sionist important, ceea ce a determinat organizarea în 1898 a unei Conferințe sioniste, a cărei concluzie finală a fost necesitatea achiziționării unor terenuri agricole în Palestina, pentru a se clădi „căminul național în Eretz”⁵.

Evenimentele și activitățile desfășurate în cadrul societăților sioniste, precum și obiectivele acestora au fost intens mediatizate și susținute de presa de specialitate. O primă publicație sionistă, *Zion*, cu impact puternic, apărea la Brăila în 1897 și a avut 12 numere. Noua publicație *Ahawat Zion*, apărută în limbile idiş și română, continuă misiunea publicației *Zion*, bucurându-se la rândul său de un real succes în rândul cititorilor.

Publicații sioniste apar în mai toate orașele mari din țară. *Vocea Sionului* de la Ploiești, *Răsăritul*, cu o colecție de peste 100 de numere de la Iași, ambele apărute în 1899, precum și *Anuarul Răsăritului*, pot fi considerate pe bună dreptate ca cea mai de seamă expresie publicistică a sionismului românesc de la încrucișarea celor două veacuri⁶. Subliniem

³Theodor Loewenstein, *Istoria Sionismului*, vol. I. *Istoria mișcării și organizației sioniste*, București, Editura Biblioteca Hehalut, 1945, p. 230.

⁴ *Ibidem*, p. 233.

⁵ *Ibidem*, p. 234.

⁶ *Ibidem*, p. 237.

faptul că spre deosebire de unele organizații sioniste europene, care se pronunțau pentru colonizări și în altă parte decât în Palestina, sioniștii români se pronunțau doar pentru colonizarea în Palestina. *Viitorul*, prima gazetă sionistă din București (octombrie 1899), *Dorul Sionului* (23 decembrie 1899), *Tribuna Israelită* (ianuarie-martie 1899), precum și alte gazete care au apărut în aceeași perioadă în țară, toate au avut ca principal scop, cultivarea dragostei pentru Sion, în vederea fondării unui stat al evreilor în Țara Sfântă.

Între anii 1945-1947, organizațiile sioniste din România și-au extins aria de influență, și-au conturat programe care cuprindeau obiective majore precum: abrogarea legilor rasiale, egalitatea în drepturi, judecarea crimelor de război, repararea daunelor economice și morale. Pe lângă acestea existau și obiective proprii precum: pregătirea pentru restratificare, pregătirea pentru aliya, considerată a fi soluția majoră la problema evreiască⁷. Apar partide noi ale sionismului general: Partidul Sionist-Democrat (1945); „Haoved Haționi” (1946); Partidul „Oved” (1947), precum și partide socialiste noi („Mișmar”; „B’nei Aavoda”; „Ahdud Haavoda”). Alături de acestea au funcționat multe grupări cvasi-sioniste.

La rândul lor personalitățile sioniste române au contribuit prin lucrările publicate, prin acțiunile desfășurate, la impulsionarea emigrării spre Palestina la educarea tineretului evreiesc, îndeosebi în perioada de la mijlocul secolului XX. Menționăm în cele ce urmează, doar câțiva iluștri reprezentanți ai sionismului românesc care după desfășurarea acțiunilor sioniste în România, după arestarea și eliberarea lor au avut o remarcabilă contribuție la dezvoltarea statului Israel.

Samuel Pineles s-a remarcat ca unul dintre conducătorii mișcării sioniste din România. Împreună cu dr. Karpel Lippe, a întemeiat la Iași gruparea „Ișuvu Eretz Israel” (Reașezarea Țării Israel), apoi gruparea „Hovevei Țion” (Iubitorii Sionului). Prin mijlocirea sa, emigranții evrei (olimii) din Moldova (Moinești, Galați), care au înființat în Palestina așezările agricole Zikhron Yaakov și Roș Pina, au putut beneficia de fonduri puse la dispoziție de către baronul Edmond de Rotschild din Franța. Odată cu lansarea programului sionismului politic al lui Theodor Herzl, Pineles a devenit un adept ferm al noii mișcări care promova ideea înființării unui stat evreiesc în Palestina, participând la toate Congresele

---

⁷ Federația Comunităților Evreiești din România. (coord. Harz Kuller), **Contribuția Evreilor din România la cultură și civilizație**, p. 170.

acestei mișcări. În România a făcut parte din mai multe instituții sioniste, din Comitetul Executiv al Organizației Sioniste, fiind unul dintre fondatorii organizației „Trustul Evreiesc de Așezare”. A fost promotorul unor conferințe, dezbateri, rubrici permanente în revista *Opinia evreiască*. A decedat în 1928, ulterior osemintele i-au fost duse în Israel și reînhumate, pe muntele Herzl (Har Hatikaron) din Ierusalim, în 1965. În memoria sa ca semn al recunoașterii meritelor sale în cadrul mișcării sioniste, numele său a fost dat orașului Givat Shmuel, din Israel și unor străzi din Ierusalim și Tel Aviv⁸.

O altă personalitate marcantă a sionismului românesc, profesorul Levy Rahmani, arestat în 1953, adus în fața unui tribunal mlitar, condamnat la 3 ani de închisoare, ajunge în Israel în 1960. De-a lungul timpului aici a fost conferențiar universitar, psiholog principal al spitalului „Hartzfeld”, autorul unor importante lucrări în domeniul psihologiei.

Pinhas Pitic Zilberman-Naor (1918-1973) a studiat dreptul la București, a fost membru în conducerea ziarului „Renașterea” din Focșani, vechi activist sionist, a participat la salvarea copiilor din Transnistria. A fost arestat în vara 1950 și condamnat la 5 ani închisoare pentru activitate sionistă. Torturat în închisoare, ajunge în Israel în 1961, fiind activ în Partidul Liberal Independent. Și-a completat studiile obținând titlu de doctor.

Lazăr Rubin, inginer de profesie, ajunge în 1970 în Israel. A lucrat la rafinăriile din Haifa și Ashdod, fiind unul dintre inginerii care au contribuit la realizarea acestora. Membru în Uniunea Inginerilor din Israel, S.U.A. și Anglia, membru al Academiei de Științe din New York, a afirmat întodeauna cu demnitate că este evreu român.

Zivi Ben Dov (n. 1932) a emigrat în Israel în 1947, singur la vârsta de 15 ani în cadrul mișcării sioniste de tineret „Gordonia”. În 1950 s-a înrolat în armata israeliană unde a rămas 22 de ani. În 1973 s-a încadrat în viața civilă, angajându-se într-o funcție de răspundere la Aeroportul Internațional Ben-Gurion din Tel Aviv. Este directorul general al organizației A.M.I.R. care are ca scop înființarea unui muzeu al evreimii române, lucrând totodată ca voluntar o zi pe săptămână la spitalul „Siba-Tel Hashomer”, în folosul comunității.

Alături de aceștia îi mai menționăm pe Elyakrim Badian (1925-2000),

---

⁸ *Realitatea Evreiască*, Nr. 251 (1051), 13 aprilie-5mai 2006.

un militant activ în Mișcarea Sionistă din România, de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. A plecat din România în 1947 cu scopul de a emigra în Palestina. A fost internat, într-un lagăr de imigranți ilegali în Cipru și eliberat apoi în 1949. Ajuns în Israel, a studiat la Universitatea Politehnică din orașul Haifa, apoi a urmat un masterat în Administrația Afacerilor, la Universitatea din Tel Aviv. În perioada studenției, a fost membru al Prezidiului Uniunii Studenților Sioniști „Hashmonai”. Înscris în Partidul Liberal a fost ales membru al Consiliului Național din cadrul acestuia, în anul 1964. A reprezentat Partidul Liberal în Consiliul Municipal al orașului Haifa (1965-1969, 1972-1978). Între anii 1977-1981, Elyakim Badian a fost deputat în Knesset-ul statului Israel din partea Partidului Likud. În această calitate a fost membru în Comisia Economică, Comisia pentru Muncă și Bunăstare și Comisia Controlului de Stat⁹.

Baruch Kamin (1914-1988), un alt reprezentant de seamă a mișcării sioniste din România, s-a născut în Cetatea Albă din Basarabia, a fost unul din liderii Mișcării de Tineret „Gordonia” din România. A emigrat în Palestina în 1939. A fost membru al kibbutz-ului Nir Am între 1939-1944. În anul 1944 a fost parașutat în România împreună cu Dov Berger. Ambii vorbeau perfect limba română, au fost conduși de către Yitzhak Artzi la sediul Executiviei Sioniste Ilegale. S-au ocupat în cadrul acesteia de organizarea mișcării sioniste de tineret și strângerea de informații în folosul forțelor aliate. S-au ocupat și cu organizarea emigrării evreilor legale și ilegale, un număr de 60.000 de evrei fiind scoși din România de către agenții palestinieni parașutați¹⁰. Ulterior, a fost trimis emisar în Cehoslovacia și Austria (1948-1949) și mai târziu în S.U.A. (1964-1965). În perioada decembrie 1953-iulie 1955, a deținut funcția de deputat în Knesset-ul statului Israel, fiind ales pe listele Partidului Muncii. În această calitate a făcut parte din Comitetul pentru Locuințe și din Comitetul pentru Afaceri Interne. Între 1956-1964, a deținut funcția de Secretar al Consiliului Muncitorilor din Herziliya. Ulterior a fost numit director al Departamentului Cultural din Histadrut (Confederația Generală a Muncii din Israel). În anul 1969, a părăsit Partidul M.A.P.A.I. și s-a alăturat liberalilor independenți, pentru ca în anul 1981 să revină în

⁹ C.V. lui Elyakim (Gustav) Badian în http://www.knesset.gov.il/mk/eng/mk_eng.asp?mk_inc

¹⁰ Baruch Kamin, **Parașutare și Evadare. Împreună cu evreii din România în timpul Holocaustului și după**, 1987, p. 32.

cadrul Partidului Muncii¹¹. Din funcțiile pe care le-a deținut, a militat constant pentru dezvoltarea relațiilor dintre Israel și România, pentru asigurarea libertăților religioase și a emigrării evreilor.

Alături de aceștia, evreii originari din România, oameni de rând au adus un remarcabil sprijin la constituirea și dezvoltarea Israelului, înființând așezări agricole și ieșivoturi pe Valea Iordanului, la Tveria, Hebron, Ierusalim, Safed, precum și kibutzuri, moshavuri, orașe. Rosh Pina, Zihron Yakov, Rishon Le Zion, Petah Tikva, sunt doar câteva dintre acestea.

---

¹¹ C.V. al lui Baruch Kamin, în http://www.knesset.gov.il/mk/eng/mk_eng.asp?mk_inc